

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας»

Συγγραφή: ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΜΠΙΛΛΑ

Εφαρμογή: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΑΧΜΑΤΖΙΔΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας δευτεροβάθμιας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας

Δημιουργός

Πολυξένη Μπίλλα

Εφαρμογή

Δημήτρης Ταχματζίδης

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Από 27-01-2014 έως 03-02-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

«Έκφραση-Έκθεση», τεύχος Α΄, Γενικό Λύκειο, ενότητα «[Αφήγηση](#)», υποενότητες:

1. Ορισμός της αφήγησης, 2. Αφηγηματικό περιεχόμενο και αφηγηματική πράξη, 3. Αφηγηματικά είδη, το ύφος και ο σκοπός τους, 4. Ποιος αφηγείται, 5. Η οπτική γωνία στην αφήγηση (εκτός από το μέρος «Η οπτική γωνία στη λογοτεχνική αφήγηση»).

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

4 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: σχολική αίθουσα.

II. Εικονικός χώρος: λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου απαιτούνται:

- Διαθέσιμο εργαστήριο πληροφορικής·
- Βιντεοπροβολέας και οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας·
- Φορητή συσκευή αποθήκευσης (flash USB) για μεταφορά των εργασιών·
- Εξοικείωση του εκπαιδευτικού και των μαθητών με:
  - ✓ την αξιοποίηση λογισμικών γενικής χρήσης, όπως ο επεξεργαστής κειμένου, και ανοιχτών ηλεκτρονικών μαθησιακών περιβαλλόντων, όπως τα ηλεκτρονικά λεξικά·
  - ✓ τον ομαδοσυνεργατικό τρόπο διερεύνησης, ερμηνείας και οικοδόμησης της γνώσης.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Πολυξένη Μπίλλα, Η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο επικοινωνεί ως προς τη διερεύνηση χαρακτηριστικών της αφήγησης με τις διδακτικές προτάσεις:

Πολυξένη Μπίλλα, Η γλώσσα των νέων, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου, 2012 και

Πολυξένη Μπίλλα, Οικογενειακές ιστορίες, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου, 2013.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με την εφαρμογή του σεναρίου επιχειρείται η προσέγγιση της αφήγησης ως πράξης επικοινωνίας μέσα από διερευνητικές δραστηριότητες που αξιοποιούν τις ΤΠΕ και την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Ο βασικός θεματικός πυρήνας γύρω από τον οποίο αρθρώνεται η διδακτική πρόταση του σεναρίου είναι οι *πολυγραμματισμοί*, όρος που περιγράφει εκείνη την προσέγγιση η οποία δίνει έμφαση στη μαθητική ενασχόληση με κειμενικά είδη και κειμενικούς τύπους που προέρχονται από ευρύ ρεπερτόριο πηγών και μέσων. Στόχος είναι να αποκτήσουν οι μαθητές μια «κριτική μεταγλώσσα», για να κατανοούν την κοινωνικοπολιτισμική δύναμη των κειμένων αυτών και των σχετικών κοινωνικών πρακτικών (Kalantzis & Cope 2001).

Σύμφωνα δε και με το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τη Νεοελληνική Γλώσσα στην Α΄ Λυκείου, τα κείμενα λειτουργούν ως «πόροι» από τους οποίους δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να αποκτήσουν δεξιότητες γλώσσας και γραμματισμού απαραίτητες για τη διαμόρφωσή τους ως πολιτών εγγράμματων και κριτικά σκεπτόμενων (Ν.Π.Σ., 2011: 21053). Σε αυτό το πλαίσιο, γλωσσικοί στόχοι του σεναρίου, όπως η εξοικείωση των μαθητών με τα βασικά χαρακτηριστικά και τη μεταγλώσσα που σχετίζεται με τον κειμενικό τύπο της αφήγησης, δεν αποτελούν αυτοσκοπό, αλλά συναρτώνται και διευκολύνουν την κριτική ανάγνωση, αλλά και παραγωγή κειμένων ενταγμένων σε επικοινωνιακό πλαίσιο.

Βασικός στόχος είναι η καλλιέργεια τόσο της κειμενικής (discourse/textual

competence) όσο και της πραγματολογικής ικανότητας (pragmatic competence) των μαθητών. Η πρώτη προσδιορίζεται ως δυνατότητα κατανόησης αλλά και παραγωγής κειμενικών ειδών και τύπων σε συγκεκριμένες επικοινωνιακές περιστάσεις, ενώ η δεύτερη περιγράφεται ως δυνατότητα επικοινωνίας μέσω επιλογής των κατάλληλων δομικών, λεξιλογικών και υφολογικών στοιχείων ανάλογα με το είδος του κειμένου, την επικοινωνιακή περίσταση, την προθετικότητα του πομπού και την κοινωνική ταυτότητα του δέκτη (Μιχάλης 2009: 2).

(Μπίλλα, Η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας)

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές να κατανοήσουν ότι τα αφηγηματικά κείμενα αποτυπώνουν οπτική γωνία του αφηγητή, την κοινωνική και πολιτισμική του ταυτότητα, τόσο σε επίπεδο περιεχομένου και οργάνωσης πληροφοριών όσο και σε επίπεδο συνειδητών γλωσσικών επιλογών.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να εξοικειωθούν με το περιεχόμενο βασικών αφηγηματικών εννοιών, όπως «αφηγητής», «αφηγηματικό περιεχόμενο», «αφηγηματική πράξη», «οπτική γωνία της αφήγησης».
- Να γνωρίσουν τα είδη κειμένων που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.
- Να κατανοήσουν τις αιτιακές και χρονικές σχέσεις που συνδέουν τα αφηγούμενων γεγονότων και να καταστούν ικανοί να τις εντοπίζουν στα αφηγηματικά κείμενα.
- Να προσδιορίσουν μακροκειμενικές επιλογές στα αφηγηματικά κείμενα, όπως

η οργάνωση του χρόνου.

- Να παρατηρήσουν το είδος των ρηματικών προσώπων και χρόνων που χρησιμοποιεί η αφήγηση, ανάλογα με την οπτική γωνία του αφηγητή, το είδος και τον σκοπό του αφηγηματικού κειμένου.
- Να έρθουν σε επαφή με την ποικιλία των υφολογικών επιπέδων και να προσδιορίσουν τις υφολογικές επιλογές μιας αφήγησης σε σχέση με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση.

Γραμματισμοί

Επιχειρείται οι μαθητές:

- Να αναγνωρίσουν τον ρόλο της γλώσσας στη συγκρότηση των αφηγηματικών κειμένων (γλωσσικός γραμματισμός).
- Να εξοικειωθούν κριτικά με την αφήγηση και τις ποικίλες εκδοχές της: στο σχολικό πλαίσιο, στην καθημερινότητα, στη Λογοτεχνία, στην Ιστορία (γλωσσικός – κριτικός γραμματισμός).
- Να καλλιεργήσουν αφηγηματικές ικανότητες, προβαίνοντας στις κατάλληλες επιλογές, ανάλογα με το αφηγηματικό είδος (γλωσσικός γραμματισμός).
- Να αναγνωρίζουν στα αφηγηματικά κείμενα τα χαρακτηριστικά εκείνα που τα διαφοροποιούν από κείμενα διαφορετικού κειμενικού τύπου, όπως περιγραφής ή επιχειρηματολογίας.
- Να γνωρίσουν το περιβάλλον της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) (ψηφιακός γραμματισμός).
- Να εξοικειωθούν με την αναζήτηση σε ηλεκτρονικά λεξικά (ψηφιακός γραμματισμός).
- Να συγκρίνουν τα λεξικά αυτά ως προς το περιεχόμενο και τη δομή των λημμάτων τους, ώστε να αντιληφθούν τις ειδολογικές διαφορές τους (κριτικός γραμματισμός).

- Να ασκηθούν στην αξιοποίηση λογισμικών γενικής χρήσης, όπως ο επεξεργαστής κειμένου (ψηφιακός γραμματισμός).
- Να ασκηθούν στην ηλεκτρονική αξιολόγηση μέσω συμπλήρωσης ή δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη (ψηφιακός γραμματισμός).

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές που επιλέγονται στο σενάριο υπακούουν στις αρχές της διερευνητικής μάθησης και της συνεργατικής οικοδόμησης της γνώσης. Οι μαθητές αξιοποιούν ψηφιακούς πόρους για ανάγνωση και γραφή, μελετούν κριτικά μια ποικιλία αφηγηματικών κειμένων, ασκούνται στη δημιουργική γραφή σε ηλεκτρονικό περιβάλλον, αξιολογούν και αξιολογούνται σε ένα πλαίσιο ενεργητικής μάθησης.

(Μπίλλα, Η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας)

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Τα αφηγηματικά κείμενα εντάσσονται τόσο στην καθημερινότητα του προφορικού λόγου των μαθητών όσο και στις ακουστικές και αναγνωστικές προσλαμβάνουσές τους. Αποτελούν δε σημαντικό μέρος τόσο του σχολικού λόγου που αναπτύσσεται σε επίπεδο προφορικό και γραπτό, όσο και των κειμένων που περιλαμβάνονται στα διδακτικά εγχειρίδια. Θεωρείται, λοιπόν, σημαντικό να εμπλακούν οι μαθητές σε δραστηριότητες διερεύνησης των χαρακτηριστικών τους, αλλά και αξιοποίησης αυτών για την παραγωγή δικών τους αφηγηματικών κειμένων που πληρούν τις προϋποθέσεις μιας αποτελεσματικής επικοινωνίας.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο συνδέεται με την ενότητα του σχολικού εγχειριδίου της Α΄ Λυκείου με τίτλο «Αφήγηση» και εστιάζει στις υποενότητες: 1. Ορισμός της αφήγησης, 2.

Αφηγηματικό περιεχόμενο και αφηγηματική πράξη, 3. Αφηγηματικά είδη, το ύφος και ο σκοπός τους, 4. Ποιος αφηγείται, 5. Η οπτική γωνία στην αφήγηση (εκτός από το μέρος «*Η οπτική γωνία στη λογοτεχνική αφήγηση*»). Εντάσσεται στην 3η θεματική ενότητα του [Νέου Προγράμματος Σπουδών της Α΄ Λυκείου](#), δομημένη πάνω στον άξονα: «Το κείμενο: η δομή, τα χαρακτηριστικά του και η ποικιλότητά του».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η διδακτική πρόταση οικοδομείται στη βάση της αξιοποίησης των ΤΠΕ. Οι μαθητές, αξιοποιούν τις ΤΠΕ ως μέσα πρακτικής γραμματισμού, ως μέσα δηλαδή ανάγνωσης, γραφής και αναπαράστασης της γνώσης, σε ένα πλαίσιο αλληλεπίδρασης μεταξύ τους, αλλά και με τον εκπαιδευτικό. Πιο συγκεκριμένα, έχουν τη δυνατότητα να ασκηθούν στη χρήση ανοιχτών ψηφιακών περιβαλλόντων, όπως τα ηλεκτρονικά λεξικά, στη χρήση του επεξεργαστή κειμένου για την παραγωγή γραπτών κειμένων, αλλά και στην αξιοποίηση λογισμικού εννοιολογικής χαρτογράφησης για αναπαράσταση και αξιολόγηση της αποκτηθείσας γνώσης, αποκτώντας, παράλληλα, τη δυνατότητα να έχουν άμεση αντίληψη των χαρακτηριστικών και της ευχρηστίας τους. Ειδικότερα, η αξιοποίηση του εννοιολογικού χάρτη δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να οπτικοποιήσουν τις σχέσεις μεταξύ εννοιών (Δαβή & Μακρής 2008:6) και εν προκειμένω αυτών που σχετίζονται με την αφήγηση ως διαδικασία αλλά και κειμενικό αποτέλεσμα.

Κείμενα

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου:

«[Κώστας Βάρναλης \(1884-1974\)](#)» Βιογραφικό σημείωμα [τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β΄ Λυκείου:

Γ. Σεφέρης, [Επί Ασπιάθων](#) [τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου:

[Κείμενο 5 \[Βιογραφία του Σπύρου Λούη\]](#) [τελευταία επίσκεψη: 29/08/2013]

Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου:

«[Παράδειγμα1](#)» [τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

Ρενέ Γκοσινί – Ζαν Ζακ Σανπέ [[Μιλάτε με το διπλανό σας](#)], *Ο μικρός Νικόλας και η παρέα του* (μτφρ. Ανδρέας Καρακίτσιος. Αθήνα: Σύγχρονοι ορίζοντες 2000 [τελευταία επίσκεψη: 29/08/2013])

Έκφραση - Έκθεση Α' Γενικού Λυκείου:

[Κατάθεση αυτόπτη μάρτυρα σε τροχαίο ατύχημα](#) [τελευταία επίσκεψη: 29/08/2013]

[Κείμενο 5](#), Γιάννη Μπεράτη, *Μια ματιά στο εργαστήρι του Γ. Μπεράτη, Το Πλατύ Ποτάμι*, Αθήνα: Ερμής 1973, σ. 467-468 [τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

[Μήνυση φοιτητών](#) [τελευταία επίσκεψη: 29/08/2013]

Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου:

«[Η τύχη των ελληνιστικών κρατών](#)» [τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

Φυσική Αγωγή Α', Β', Γ', Γυμνασίου:

«[Η ενόργανη γυμναστική ως μορφή άσκησης](#)» [τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

Εφαρμογές Πληροφορικής Υπολογιστών Α', Β', Γ' Λυκείου Γενικής Παιδείας:

«[Όλα αλλάζουν](#)» [τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

Φυσική Γ' Λυκείου Γενικής Παιδείας

«[Το φασματοσκόπιο](#)» [τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

Κονόμος Ντίνος, «[Διήγηση Θεόδωρου Κολοκοτρώνη](#)» [στο:] *Ο Γεώργιος Τερτσέτης και τα ευρισκόμενα έργα του*, Αθήνα: Έκδοση Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων 1984 [διαθέσιμο και σε μορφή *.pdf] [τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

«[17 ημέρες κυκλωμένοι από κροκοδείλους](#)», εφ. *Τα Νέα* (15/03/2003) [στο:] Σώμα Κειμένων της εφ. *ΤΑ ΝΕΑ* από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [τελευταία επίσκεψη: 29/08/2013]

«[Βουτιά θανάτου με Ι.Χ.](#)», εφ. *Τα Νέα* (15/01/2003) [στο:] Σώμα Κειμένων της εφ. *ΤΑ ΝΕΑ* από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [τελευταία επίσκεψη: 29/08/2013]

«[Εισαγωγή: Ο Ελληνισμός εκτός των εθνικών συνόρων](#)», στον Κόμβο «Ελληνική Ιστορία» του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού [τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

«[Ισόβιο αποκλεισμό σε δύο διαιτητές επέβαλε η UEFA](#)», *TA NEA*gr (23/08/2013)
[τελευταία επίσκεψη: 28/08/2013]

(Μπίλλα, Η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^ο Στάδιο (δύο διδακτικές ώρες)

1^η ώρα (45 λεπτά)

Τη συγκεκριμένα ημέρα υλοποίησης του σεναρίου το εργαστήριο πληροφορικής δεν ήταν διαθέσιμο. Επιπροσθέτως, όλο το σχολείο δεν είχε διαδίκτυο λόγω τεχνικής βλάβης η οποία δεν αντικαταστάθηκε παρά μόνο προς το τέλος της ημέρας. Έχοντας προνοήσει, είχα εκτυπωμένα και φωτοτυπημένα τα κείμενα της Ελληνικής Πύλης για τη Γλώσσα και τα συνοδευτικά κείμενα που αφορούσαν το [φύλλο εργασίας](#) κάθε ομάδας. Σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με την εργασία σε ομάδες και έτσι δεν υπήρξε κάποιο οργανωτικό ή διαδικαστικό πρόβλημα και σε αυτή την εφαρμογή. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε έξι ομάδες των τεσσάρων μαθητών ενώνοντας τα θρανία τους στη σχολική αίθουσα (για τη σύνθεση και συγκρότηση των μαθητικών ομάδων, βλ. ενδεικτικά Παυλίδου 2013: 29-33). Πριν ξεκινήσει η διαδικασία και σε προηγούμενο χρόνο στο μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας είχα εξοικειώσει τους μαθητές με το θέμα της αφήγησης και κάποιους βασικούς αφηγηματικούς όρους δουλεύοντας πάνω στο σχετικό βίντεο που είχα προ καιρού αναρτήσει στο YouTube με τίτλο «[Αφηγηματικές Τεχνικές](#)». Σημειωτέον ότι το συγκεκριμένο βίντεο το είχα στείλει με προσωπικό e-mail στις διευθύνσεις των μαθητών με την οδηγία να το μελετήσουν, οπότε οι μαθητές ήξεραν το θέμα στο οποίο επρόκειτο να ερευνήσουν. Η αφόρμηση ξεκίνησε με την ερώτηση αν μπορούσε

κάποιος να θυμηθεί τι είχε παρακολουθήσει στο βίντεο που έλαβε στο e-mail του και στη συνέχεια περάσαμε στα φύλλα εργασίας και στην έρευνα των ομάδων. Σε όλη τη διάρκεια τη έρευνας βρισκόμουν ανάμεσα στις ομάδες με σκοπό την ενίσχυση και την ανατροφοδότητή τους όπου αυτό ήταν σκόπιμο ή αναγκαίο.

2^η ώρα (45 λεπτά)

Κάθε ομάδα παρουσίασε προφορικά τα αποτελέσματα των ερευνών της. Την παρουσίαση έκανε ο αρχηγός κάθε ομάδας ο οποίος είχε ήδη οριστεί από την πρώτη ώρα της εφαρμογής του σεναρίου. Η έμφαση δόθηκε στον εντοπισμό των χρονικών και αιτιακών δεικτών, στον ορισμό της αφήγησης και στα κειμενικά είδη, σύμφωνα με τους σκοπούς και τους στόχους του σεναρίου (Μπίλλα 2013). Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης αποδελτίωσα τις απαντήσεις των μαθητών καταγράφοντάς τες στον πίνακα και τους προέτρεψα να κρατήσουν σημειώσεις στα τετράδιά τους. Μερικές ενδεικτικές απαντήσεις:

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση; αόριστος

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο έναν ποδοσφαιρικό αγώνα τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων κίβερντμαν
τον χρόνο τον βίνα Ιούλιο τη χρονική διαδοχή των συμβάντων
τα πρόσωπα 2 άτομα (1) τον Ανδρέακ Αρσινιάν και τον Χοσέ Λορέν Αζαριάν

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος»

Μηνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)
--------	---

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των Γλωσσικών Ασκήσεων εδώ.

Το ύφος των αφηγηματικών κειμένων είναι επίσημο γιατί ο αλληθιτής θεσπίζει ένα κανονισμό για επίσημη απόφαση της UEFA.

2. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας; 17 χρονολογία των γεγονότων

Το κείμενο Α είναι αφηγηματικό γιατί υπάρχει δράση και κίνηση των ηρώων και το κείμενο Β είναι νοητική μετάφραση της κίνησης ενός αντικειμένου Α από και ΚΕΙΜΕΝΟ Α. Το κείμενο Ε παρά κλάει για τον γυναικείο που είναι ένα κείμενο στο οποίο υπάρχει η κίνηση.

Τι σημειωμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα των λεωφορείων! Και τι γελοίοι κι ανόητοι που είχαμε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε, Όχι λίγο ούτε πολύ τα βάλει με τον ταμπέτορα

Αξιολόγηση

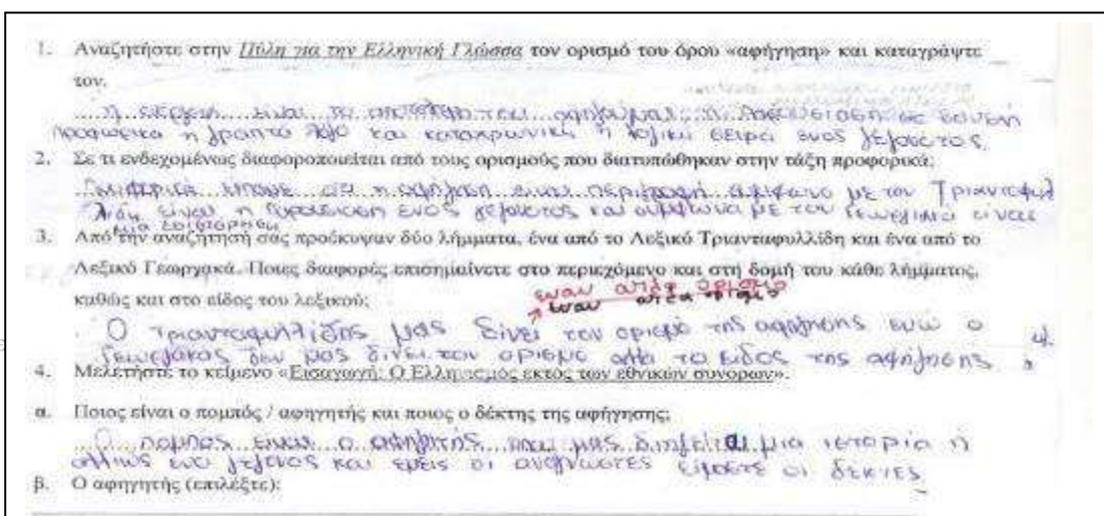
Σε αυτή τη φάση της υλοποίησης του σεναρίου συμμετείχαν μαθητές και μαθήτριες με γνωστικό επίπεδο από μέτριο έως καλό και σε μερικές περιπτώσεις άριστο, ενώ στις επικοινωνιακές τους δεξιότητες είναι στην πλειοψηφία τους ικανότατοι. Σε ό,τι αφορά τον τρόπο εργασίας τους, είναι μαθητές και μαθήτριες οι οποίοι έχουν συνηθίσει να είναι πάντα κάποιος από πάνω τους για να τους καθοδηγεί: να τους λέει τι πρέπει να κάνουν σε κάθε στάδιο και να τους εξηγεί την εκφώνηση της άσκησης, γεγονός που δείχνει ότι παρόλο που διαβάζουν την ερώτηση, πάλι θα πρέπει να ρωτήσουν τον καθηγητή για να τους αναλύσει την ερώτηση και να τους απαντήσει στην ερώτηση: *τι πρέπει να γράψω εδώ;*. Αυτό δεν είναι γνωστικό πρόβλημα, αλλά μάλλον συναισθηματικό, καθώς έχω την εντύπωση ότι δεν έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους να διαβάσουν την ερώτηση και να απαντήσουν. Για μένα είναι πρόκληση στο να δουλέψω πάνω στην αυτενέργειά τους, που επαναλαμβάνω, είναι συναισθηματικό και όχι γνωστικό θέμα και το σενάριο αυτό μου έδωσε αυτή την ευκαιρία. Από εκεί και πέρα, αντικειμενικές δυσκολίες υπήρχαν. Για παράδειγμα, η ερώτηση που δέχτηκα κατά κόρον ήταν: *κύριε, τι είναι χρονικοί-αιτιολογικοί δείκτες;*. Αυτή η ερώτηση μου άρεσε, διότι είναι σημαντικό να μαθαίνουν πιο αφαιρετικό λεξιλόγιο και όταν τους έδωσα διευκρίνηση οι ομάδες δούλεψαν κανονικά. Δύο σημεία δυσκόλεψαν τους μαθητές:

1) Η εκφώνηση κάποιων ερωτήσεων (όπως π.χ. χρονικοί-αιτιολογικοί δείκτες) και το γεγονός ότι κάποιος ρωτούσαν, *κύριε, εδώ τι κάνω;*. Στην πρώτη ερώτηση έδωσα την απάντηση αλλά στη δεύτερη απαντούσα σταθερά: *Θα πρέπει να διαβάσεις προσεκτικά την ερώτηση και να συμβουλευτείς την ομάδα σου*, διότι ήθελα να «κόψω» τον «ομφάλιο λώρο» που συγκρατεί τους μαθητές από τη φωνή του δασκάλου (κατάλοιπο της δασκαλοκεντρικής διδασκαλίας) και να δώσω τους μαθητές περισσότερα πλαίσια αυτενέργειας.

2) Η διαχείριση του χρόνου. Ήταν αδύνατον να τελειώσουν στον προτεινόμενο χρόνο και να γίνει και η παρουσίαση έξι ομάδων σε δύο 45λεπτα. Για την αδυναμία διαχείρισης του χρόνου, η εκτίμησή μου είναι ότι αφενός μπορεί να έπαιξε ρόλο η δομή του μαθήματος στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου μας (κάθε Δευτέρα μετά το μάθημα της Έκθεσης έχουμε και άλλη μία ώρα Λογοτεχνίας με τα ίδια τμήματα και ίσως οι μαθητές θεώρησαν αυτονόητο ότι θα πάρουμε και την τρίτη ώρα), αφετέρου νομίζω ότι είναι πολλές οι δραστηριότητες και ίσως θα έπρεπε κάποιες να συγχωνευτούν ή να αφαιρεθούν (ίσως οι τρεις πρώτες εργασίες σχετικά με τον ορισμό να γίνουν μία). Στο θέμα του χρόνου, θα πρέπει επίσης να πω ότι έχουμε πολλούς μαθητές που έρχονται με τα αστικά από τα χωριά και πάντα χάνεται κάποιος χρόνος τις πρώτες ώρες και στην άφιξη των μαθητών και στον σχηματισμό ομάδων, διευθέτηση θρανίων κλπ.

Εντούτοις, οι μαθητές έχουν συνηθίσει να δουλεύουν σε ομάδες και εκεί δεν είχαν πρόβλημα κανένα, δέχτηκαν τους ρόλους αδιαμαρτύρητα και όρισαν από μόνοι τους τον εκφωνητή, τον παρουσιαστή κλπ. Επειδή είχαν κάποιους σιωπηρούς μαθητές στην έκτη ομάδα, πήρα το θάρρος να αλλάξω το κείμενο στο φύλλο εργασίας της έκτης ομάδας και να βάλω ένα που είναι πιο κοντά στα ενδιαφέροντά τους (τη χιπ-χοπ μουσική). Η ομάδα των ποδοσφαιριστών (η ομάδα Β αποτελείται από μαθητές που ασχολούνται επαγγελματικά με το ποδόσφαιρο και δυσκολεύονται αρκετά στην ακαδημαϊκή τους επίδοση) με εξέπληξε ευχάριστα, καθώς διάβασαν το κείμενο κατευθείαν, βρήκαν τους χρονικούς και αιτιολογικούς δείκτες και δεν ζήτησαν καθόλου ενίσχυση από μένα, γεγονός που δείχνει ότι τα φύλλα εργασίας είναι σαφή στις οδηγίες τους και απλά σε αυτό που ζητάνε. Ενδεικτική απάντηση:

Η αξιολόγηση κινήθηκε στους άξονες που ορίζει το σενάριο (Μπίλλα 2013):

A. Σε επίπεδο δι-ομαδικό αξιολογείται:

- Η ικανότητα των μελών της ομάδας να συνεργάζεται σε καλό κλίμα.
- Η ικανότητα της ομάδας να λειτουργεί και να παραδίδει στον προβλεπόμενο χρόνο.
- Η ικανότητα της ομάδας να παρουσιάζει με σαφήνεια τα λεγόμενά της.
- Οι προφορικές και επικοινωνιακές δεξιότητες των μελών της ομάδας.

B. Σε επίπεδο ενδο-ομαδικό και σε σχέση με τα φύλλα εργασίας αξιολογείται η ικανότητα της ομάδας να μελετά, να εντοπίζει, να επισημαίνει και να παρουσιάζει:

- Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης.
- Αν ο αφηγητής συμμετέχει στα γεγονότα που αφηγείται (άμεση γνώση) ως πρωταγωνιστής ή ως αυτόπτης μάρτυρας ή δεν μετέχει (έμμεση γνώση).
- Το ρηματικό πρόσωπο και τον ρηματικό χρόνο που επικρατεί στην αφήγηση.
- Τι αφορούν οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός (τον τόπο, τον χρόνο, τα πρόσωπα, τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων, τη χρονική διαδοχή των συμβάντων).
- Τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, καθώς και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν.
- Τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.
- Την κατηγορία αφηγηματικού είδους στην οποία ανήκει το κείμενο (αφήγηση πραγματικού γεγονότος ή πλασματικού γεγονότος-μεικτή αφήγηση).
- Αν η αφήγηση εξυπηρετεί στόχους της Λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση), στόχους της Ιστορίας (ιστορική αφήγηση) ή καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση).

- Τον συγκεκριμένο στόχο της αφήγησης σε κάθε κείμενο.
- Το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβουν υπόψη τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, τη δομή του (Ιστοριογραφία, Βιογραφικό σημείωμα, Βιογραφία, Αυτοβιογραφία, Μυθιστορηματική βιογραφία, Ημερολόγιο, Απομνημονεύματα, Μαρτυρία/Μαρτυρική κατάθεση, Προσωπική αφήγηση, Υπηρεσιακή αναφορά, Επιστημονική ανακοίνωση, Πρακτικά συνεδρίασης, Επιστολή διαμαρτυρίας, Επιστολή/αλληλογραφία, Μυθιστόρημα, Ιστορικό μυθιστόρημα, Αφηγηματικό ποίημα, Παραμύθι, Είδηση/ρεπορτάζ/αθλητική αφήγηση, Χρονογράφημα/Ευθυμογράφημα, Σενάριο, Δικανική (νομική) αφήγηση, Μήνυση, Ηλεκτρονική/διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms).
- Το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο/κανάλι που χρησιμοποιείται.
- Τον προσδιορισμό της κειμενικής αφήγησης (περιγραφή, αφήγηση, επιχειρηματολογία) μέσα από πέντε κείμενα, κοινά για όλες τις ομάδες, και την αιτιολόγηση των επιλογών τους.

Μερικές ενδεικτικές απαντήσεις:

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση; ... Αόριστος.....

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο επί των εθνικών αγώνων τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων

τον χρόνο (όλεσε για τον 2ο) τη χρονική διαδοχή των συμβάντων

τα πρόσωπα Μικελόκαπουτς Ανδρέας - ευλευθέριος Βενιζέλος. Ο αγανακτισ.

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
ως πρωταγωνιστής	είναι (χωρίς να γράφεται), αλλά σε 1-3ο πρόσωπο
ως αυτόπτης μάρτυρας	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση; ... 2ο, 1ο, 3ο πρόσωπο.....

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση; ... αόριστος.....

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο στον ποδοσφαιρικό αγώνα τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων κρίση στην Ελλάδα

τον χρόνο τον μήνα Ιούλιο τη χρονική διαδοχή των συμβάντων

Το δεύτερο και τελευταίο στάδιο του σεναρίου υλοποιήθηκε στη σχολική τάξη με τον ίδιο τρόπο, όπως και το αντίστοιχο στάδιο στο πρώτο δίωρο. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε έξι ομάδες των τεσσάρων μαθητών ενώνοντας τα θρανία τους στη σχολική αίθουσα. Στη συνέχεια τους μοίρασα εκτυπωμένα [τα φύλλα εργασίας](#) τους και τα σχετικά με αυτά κείμενα σύμφωνα με τον σχεδιασμό του σεναρίου. Η αφόρμηση ξεκίνησε με τη σύνδεση με τα προηγούμενα και την επιγραμματική αναφορά σε λέξεις-κλειδιά όπως: «χρονικοί & αιτιολογικοί δείκτες», «διάκριση αφηγητή-συγγραφέα», «κειμενικά είδη», «συμμετοχή ή όχι του αφηγητή στην ιστορία» κ.ο.κ. Στη συνέχεια οι μαθητές εργάστηκαν ομαδικά στις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας. Για να ενεργοποιήσω περισσότερο τους μαθητές της έκτης ομάδας άλλαξα το φύλλο εργασίας της ομάδας αυτής και διάλεξα την ιστορία ενός τραγουδιού που τους εκφράζει και έχει σχέση με την χιπ-χοπ μουσική που είναι στα άμεσα ενδιαφέροντα των μελών της ομάδας αυτής. Το άρθρο έχει τίτλο: «[Η ιστορία ενός τραγουδιού: Eminem - Loose yourself](#)». Όπως και σε άλλα στάδια εφαρμογής σεναρίων, σε όλη τη διάρκεια της έρευνας βρισκόμουν ανάμεσα στις ομάδες με σκοπό την ενίσχυση και την ανατροφοδότησή τους, όπου αυτό ήταν σκόπιμο ή αναγκαίο.

2^η ώρα (45 λεπτά)

Ο αρχηγός κάθε ομάδας παρουσίασε προφορικά τα αποτελέσματα των ερευνών της. Η έμφαση δόθηκε στην αλλαγή του ύφους της αφήγησης κατά την μετατροπή των κειμενικών ειδών και στον εντοπισμό φορμαλιστικών στοιχείων (π.χ. ρηματικό πρόσωπο, λεξιλόγιο κλπ.), καθώς στόχος της δραστηριότητας ήταν να αντιληφθούν οι μαθητές ότι το ίδιο γεγονός (αφηγηματικό περιεχόμενο) μπορεί να παρουσιαστεί με διαφορετικό τρόπο (αφηγηματική πράξη) και ότι οι επιλογές κατά την αφήγηση εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την οπτική γωνία του αφηγητή, η οποία είναι ανάλογη με τη γνώση του για τα γεγονότα, τον επιδιωκόμενο σκοπό, τον τρόπο σκέψης, τη συναισθηματική του φόρτιση. Η όλη διαδικασία ήταν εξαιρετικά

ενδιαφέρουσα και αξιοποίησε τις δημιουργικές πλευρές της μαθητικής γραφής.
Μερικές ενδεικτικές απαντήσεις:

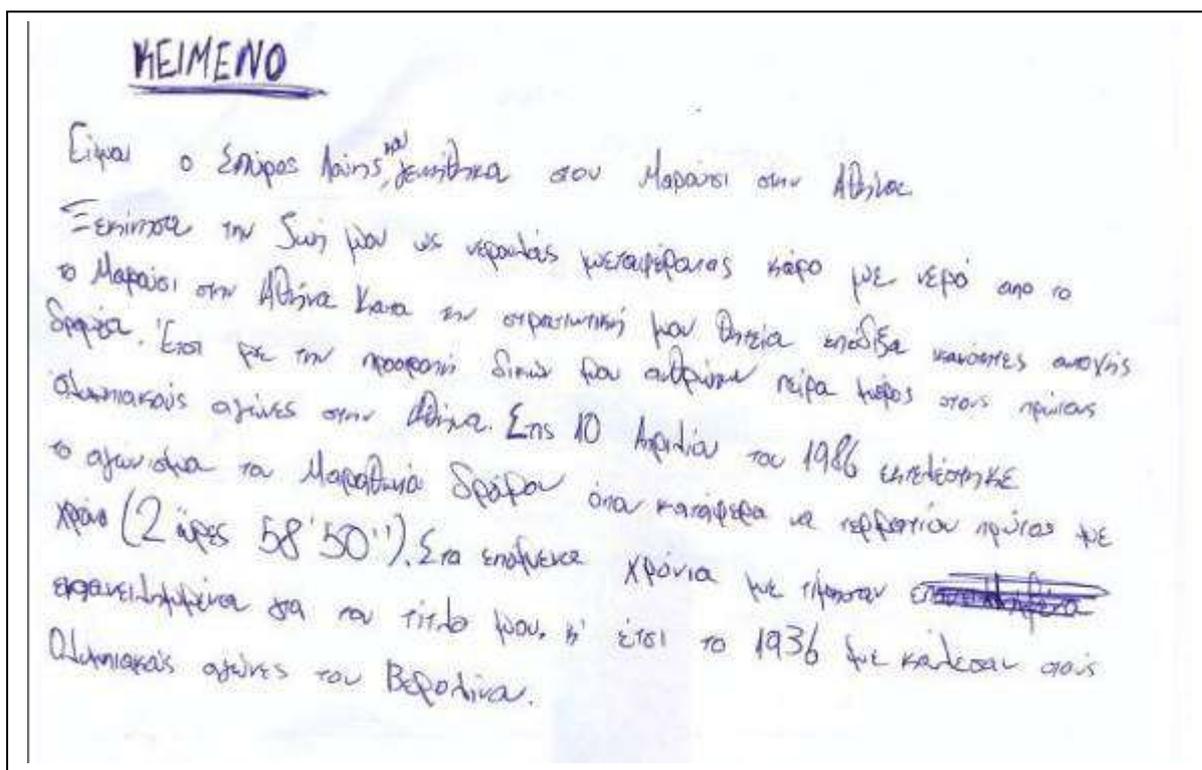
Κάθε το σάββατο έγινε κάτι το απροσμέτρητο. Ήταν μια ώρα πάνω άτυχη μέρα.
 Θα μου πήγαιναν εστιάσει. Πήγα το μεσημέρι στο σπίτι μετά την δουλειά να βεβαιω-
 στω για λίγο γιατί στις 18:00 έπρεπε να βανταρώ στο γραφείο για ένα σημαντικό
 ραντεβού που εφαστάθηκε την προαγωγή μου. Κι ήτα στο σπίτι αναψα το τζακι για
 να βεβαιώσω και να καθορίσω εκεί που ξάπλωσα, αρχισαν να πετόθωνται σπιδρες,
 δεν είχα κοσμάκη τίποτα. Μετά από λίγη ώρα, ενιωθα κάτι να με πιζει ήταν
 ο κοπνος από το τζακι - ο καπνός είχε αρχίσει φουτίω, έτρεξα άμέσως να πάρω τον
 περσβερέτηρα για καλή μου τύχη κί φουτίω εοδότε δρηήρα. Η ώρα είχε γίνει
 18:05 και η δουλειά μου ήταν 30' λεπτά από το σπίτι μου. Είπα σφουδί
 γιατί ήξερα ότι θα αρχίσω και αρχισα να ανεβώ για κοπύματα. Έτσι λοιπόν
 όπως οδηγούσα, ήμουν στην εσωτερική αυτίδα και βλέπω στο
 κινητο μου είναι πάντητη στο την αυταδέλω μου την ήλιαν, είναι μέσα μου"
 ως πρέπει να βιστώ κιάλο" και κινήθικα προς την δεξιά αυτίδα του
 δρόμου, ώστε να κάνω προσηήραση και να φύγω μπροστά από την βισίτη
 μου και το άχος. Δεν πρόβλεπα ότι από διπλό μου, βροδώνταν μία οικογε-
 νεια και ερχόντουσαν κατά πάνω μου έτσι έγινε το μυρταίο το μωρασο
 σκούχηρα στην οδό Αφίου Αημιτερίου 46, το φταίξιμο ήταν δικό μου
 αλλά για καλή μου τύχη δεν έγιναν. Σημίες και δεν υπήρξαν δώματα
 εκείνη την στιγμή. Το μόνο που με ενδιέφερε ήταν να είναι καλά
 η οικογένεια.

Πήγα το κωθίνο μου από εκείνη την στιγμή αποφάσισα να είμαι
 πιο προσφικτος και να βάλω μυστα!!!

Αξιολόγηση:

Η δεύτερη φάση υλοποίησης του σεναρίου ήταν και η πιο ενδιαφέρουσα επειδή αξιοποίησε τη δημιουργική πλευρά της μαθητικής γραφής. Οι μαθητές θα έπρεπε να κινηθούν σε δυο επίπεδα: αφενός να αφήσουν την φαντασία τους ελεύθερη και να συνθέσουν ένα νέο κείμενο, αφετέρου το νέο κείμενό τους θα έπρεπε να έχει συνοχή και να πληροί τα κριτήρια και τις βασικές νοηματικές δομές του πρωτότυπου δοθέντος κειμένου. Αυτή η δραστηριότητα είναι σημαντική, επειδή επιτρέπει το παιδί να κινείται σε δύο επίπεδα σκέψης ταυτόχρονα: σε πρώτο επίπεδο να κατανοήσει το δοθέν κείμενο και σε δεύτερο επίπεδο να το αλλάξει σε νέο κειμενικό είδος διατηρώντας τους φορμαλισμούς που επιβάλλει το νέο κειμενικό είδος. Ενδεικτική απάντηση:

Μια εξίσου σημαντική παράμετρος της γνωστικής ανάπτυξης του μαθητή που εξετάζεται και καλλιεργείται σε αυτό το στάδιο υλοποίησης του σεναρίου είναι η μεταγνωστική του ικανότητα. Η δραστηριότητα ζητά από τον μαθητή να αναστοχαστεί πάνω στο παράγωγο κείμενο και να αναπτύξει τη μεταγλώσσα πάνω στις αλλαγές που έκανε για να φτιάξει το νέο κείμενο. Ο μαθητής λοιπόν θα πρέπει να αιτιολογήσει τις γλωσσικές του επιλογές στο παράγωγο κείμενο και να κινηθεί στο επίπεδο του *πως-έφτιαξα-αυτό-που-έφτιαξα*. Αυτός ο αναστοχασμός επί του έργου που ο ίδιος έφτιαξε, αποτελεί την πεμπουσία της μεταγνωστικής ενημερότητας του μαθητή, ενώ παράλληλα καλλιεργεί τις δυνατότητες αυτορρύθμισής του. Η ικανότητα αυτορρύθμισης είναι και ο βασικός πυρήνας της γνωστικής λειτουργίας του εκτελεστικού ελέγχου. Ενδεικτική απάντηση:

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

Το ύφος είναι απλό, καθημερινό και σα μιλώντας να χαλαροποιείται και εύκολο γιατί πρέπει να είναι για την βιογραφία μιας ιστορικής προσωπικότητας να κατακρίνουμε το ζήτημα για να το κείμενο πιο εύκολο και κατανόητο στις αναγνώστες αλλά και γιατί πρέπει να είναι αυτοβιογραφία. ~~Η ιστορία~~

Το κείμενο ήταν γραμμένο σε 3^ο πρόσωπο Εγκώ και το αλλάξαμε σε 1^ο πρόσωπο. Ένικα. Το μεγάλωσα δίνοντας αλλαγές και τα γεγονότα τα παρουσιάσαμε πιο αναλυτικά.

Όπως και στα προηγούμενα στάδια, έτσι και εδώ η αξιολόγηση κινήθηκε στους άξονες που ορίζει το σενάριο (Μπίλλα 2013):

A. Σε επίπεδο δι-ομαδικό αξιολογείται:

- Η ικανότητα των μελών της ομάδας να συνεργάζεται σε καλό κλίμα.
- Η ικανότητα της ομάδας να λειτουργεί και να παραδίδει στον προβλεπόμενο χρόνο.
- Η ικανότητα της ομάδας να παρουσιάζει με σαφήνεια τα λεγόμενά της.
- Οι προφορικές και επικοινωνιακές δεξιότητες των μελών της ομάδας.

B. Σε επίπεδο ενδο-ομαδικό και σε σχέση με τα φύλλα εργασίας αξιολογείται η ικανότητα της ομάδας να μελετά, να εντοπίζει, να επισημαίνει και να παρουσιάζει:

- Τα ποιοτικά είδη του πρωτότυπου κειμένου, τον θεματικό του πυρήνα και την μετατροπή του σε νέο κείμενο διατηρώντας τα φορμαλιστικά στοιχεία του νέου κειμένου που ζητήθηκε.
- Τους τρόπους με τους οποίους μετέβη από το ένα κειμενικό είδος στο άλλο και την αιτιολόγηση των συγκεκριμένων τρόπων μετατοπής και μεταφοράς στο νέο κειμενικό είδος.
- Το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιούργησαν, καθώς και τις αλλαγές που έκαναν στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

Συνολική αξιολόγηση του σεναρίου.

Το σενάριο είναι ευφύεστατο, εξαιρετικό και άρεσε στους μαθητές πολύ, ειδικά στο δεύτερο μέρος που κατά τα δικά μου δεδομένα είναι πολύ κοντά σε αυτό που ονομάζω «δημιουργική γραφή». Επίσης το σενάριο ξεδιπλώνει πλήρως τη δυναμική και αποδίδει τα μέγιστα εκπαιδευτικά οφέλη, όταν γίνεται μέσα στο εργαστήριο πληροφορικής κάτι που σε αυτή την εφαρμογή του σεναρίου στάθηκε αδύνατο.

Η μεγαλύτερη αρετή του σεναρίου αυτού βρίσκεται στο τέλος, στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων στην ολομέλεια. Αντί να κάνω το συμβατικό μάθημα με την συμβατική δασκαλοκεντρική παράδοση, τα παιδιά παρουσίασαν από μόνα τους π.χ. τον ορισμό της αφήγησης, που σημαίνει πολύ απλά ότι αντί να «μιλήσει ο δάσκαλος μια φορά και να πει τον ορισμό της αφήγησης», οι μαθητές άκουσαν τον ορισμό της αφήγησης έξι φορές, από τους ισάριθμους παρουσιαστές δηλαδή των έξι ομάδων.

Έγινε διάλογος-συζήτηση, στην οποία οι εκφωνητές συζήτησαν για το ποια από τα τελευταία κείμενα έχουν σημεία με περιγραφή και αφήγηση και είδα ότι κάποιοι μαθητές σημείωναν αυτά που τους υποδείκνυαν οι συμμαθητές τους, και αυτό μου άρεσε πολύ. Επειδή υλοποίησα το σενάριο σε δύο τμήματα, κρίνω ότι το Α2 τα πήγε καλύτερα από το Α3, επειδή αποτελείται από μαθητές με μεγαλύτερη επικοινωνιακή ευχέρεια: οι παρουσιαστές του Α2 παρουσίασαν στην τάξη, ενώ του Α3 σε μένα διατηρώντας διαρκώς οπτική επαφή μαζί μου και περιμένοντας ένα βλέμμα επιδοκμασίας από εμένα του τύπου *ωραία-τα-λες-συνέχισε*, σε αντίθεση με το Α2 όπου επικοινωνούσαν οι ομάδες μεταξύ τους, δίνοντας την εντύπωση ότι «παρουσιάζουμε στην τάξη»-«απευθυνόμαστε στην τάξη» αγνοώντας τον δάσκαλο.

Επίσης, στο δεύτερο στάδιο, όπως προανέφερα, οι μαθητές και οι μαθήτριες κλήθηκαν να μετασχηματίσουν ένα κείμενο μετατρέποντάς το σε διαφορετικό είδος, για παράδειγμα: μία είδηση να γίνει ημερολόγιο. Στη συνέχεια οι μαθητές έπρεπε να δικαιολογήσουν τις γλωσσικές τους επιλογές αναφορικά με τον μετασχηματισμό του κειμένου. Θα ήθελα να παρατηρήσω ότι αυτή η δεύτερη δραστηριότητα είναι εξαιρετικά σημαντική και χρήσιμη, καθώς αποτελεί την ουσία σε αυτό που ονομάζουμε «καλλιέργεια των μεταγνωστικών ικανοτήτων» των μαθητών και ότι στο ελληνικό σχολείο σπανίζουν οι δραστηριότητες και οι πρακτικές που καλλιεργούν τις μεταγνωστικές στρατηγικές των μαθητών. Οι μαθητές θα πρέπει όχι μόνο να εργαστούν πάνω σε αυτό που ξέρουν αλλά και να εξηγήσουν τι ακριβώς είναι αυτό που ξέρουν. Για παράδειγμα η τρίτη ομάδα έγραψε (ενδεικτική απάντηση):

Το πρόσωπο που χρησιμοποιήσαμε στο άρθρο είναι το γ' πληθυντικό [...] το λεξιλόγιο του αρχικού άρθρου είναι σχετικά εκλεπτυσμένο, ενώ το δικό μας είναι πιο λιτό, γιατί κάναμε περίληψη που είναι πιο αφαιρετική - μινιμαλιστική μορφή κειμένου

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

Το ύφος... του κειμένου μας είναι... βαρύτερο... και... επίσημο... γιατί... αφορά... αφήγηση *3
 Τραβήξαμε για ένα άρθρο με... εφευριστική... αφήγηση... το... πρόσωπο... που
 χρησιμοποιήσαμε στο άρθρο είναι γ' πληθυντικό* και το λεξιλόγιο του αρχικού άρθρου
 είναι σχετικά εκλεπτυσμένο, ενώ το δικό μας είναι πιο λιτό, γιατί κάναμε περίληψη
 που είναι πιο αφαιρετική - μινιμαλιστική μορφή κειμένου.
 * για μεταφέραμε τα γεγονότα του άρθρου στο δικό μας
 *2 για να εοικετούσαμε στα γεγονότα
 *3 του α' κειμένου, το οποίο είναι και αυτό επίσημο λόγο του ότι απευθύνεται
 κατά παρά πείδωνότατα σε κοινό νομικό πρόσωπο ή στον τόπο.

Είναι από τις στιγμές που οι μαθητές με ξαφνιάζουν ευχάριστα σε ό,τι αφορά τις γλωσσικές τους επιλογές. Άλλες ενδιαφέρουσες απαντήσεις μαθητών μεταγνωστικού τύπου είναι οι εξής:

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

Οι αλλαγές... στην... είδα... ότι... περιηριστοποίησα... διαφορετικό τρόπο
 σύνταξης... στο... κείμενο... κείμενο... αφού... να... φράσεις... παραλείψαμε
 Ρηθιστικά για να γίνει το κείμενο πιο σύντομο. Το ρηματικό πρόσωπο από α' πληθυντικό
 το μεταφέραμε σε γ' πληθυντικό. Λεξιλόγιο δεν αλλάξαμε αφού ήταν αυτό
 που κριόταν σε όλα σύντομα είδαμε, και να παραλείψαμε των γεγονότων
 των κειμένων: εμφορικά και παρανοήματα σε γεγονότα με μια βραστή
 κατὰ και με αντικειμενικότητα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

1. Το ύφος του κειμένου που ανήγαμε είναι καθαρό και ακριβές, καθώς περιγράφουμε γεγονότα της καθημερινότητας όπως (π.χ. νεκροταφείο). Είναι ένα παραφορικό γιατί πρόκειται για ανόητη κερκερία ενός απλού αεραίου.
2. Μετατρέψαμε την ευφημική σε σαθρή αίσθηση, με θετικό την εμφάνιση στην πρόμ.
3. Το ρηματικό πρόσωπο δεν άλλαξε γιατί θέλαμε να υποστηρίξουμε από το γεγονός ο οποίος κέρτυται είναι οδοιπορτικό αυστηρό, παρομοίως, με κείμενο που είναι γιατί λέει οποιανδήποτε άλλο.
4. Το ρημικό έγινε περισσότερο άμεσο, καθώς κέρτυται για κέρτυται.
5. Η παρουσίαση των γεγονότων έγινε με άμεση σειρά. Τηχτός - έρωτες - θανάτος.

Κλείνοντας το σενάριο, ρώτησα τους μαθητές: *παιδιά πως σας φάνηκε;*, μου απάντησαν με τα πιο θερμά λόγια. Ένας από τους ποδοσφαιριστές του Α2 απάντησε: *καλό ήταν κύριε, αυτά τα ξέραμε απο παλιά!*, ενώ κάποιιοι μαθητές από το Α3 διαμαρτυρήθηκαν ότι δεν προλάβανε να τα κάνουν όλα, παρόλο που το Α3 τελείωσε ακριβώς στο δίωρο λέγοντας ότι είχαν έμπνευση και ότι ήθελαν να γράψουν κι άλλα! Κλείνοντας, προσθέτω ότι οι εικόνες που πλαισιώνουν την αφήγηση των διδακτικών σταδίων και την αξιολόγηση του σεναρίου είναι από τα πρωτότυπα παραδοτέα των μαθητών, χωρίς να τα έχω διορθώσει-αξιολογήσει, καθώς οι ίδιοι οι μαθητές αξιολόγησαν κάποιες απαντήσεις τους από μόνοι τους, όπως, για παράδειγμα, στο Α3 η πρώτη ομάδα έδωσε το πρώτο κείμενο ως περιγραφικό, η έκτη ομάδα διαφώνησε και τελικά η πρώτη ομάδα διόρθωσε την απάντησή της, κάτι που νομίζω ότι είναι

εξαιρετικά σημαντικό: το να μπορούν δηλαδή οι μαθητές να διορθώνουν μόνοι τους τα λάθη τους (αυτενέργεια και αυτορρύθμιση).

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Α

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Α

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.

.....

2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

.....

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

.....

4. Μελετήστε το κείμενο «[Εισαγωγή: Ο Ελληνισμός εκτός των εθνικών συνόρων](#)».

α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

.....

β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
ως πρωταγωνιστής	
ως αυτόπτης μάρτυρας	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση; .....

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση; .....

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο

τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων

τον χρόνο

τη χρονική διαδοχή των συμβάντων

τα πρόσωπα

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που

χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

.....

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιο φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη διόπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη διόπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη διόπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη διόπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα

αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγω χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.
- Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας.
- Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ.
- Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου.
- Δημιουργικότητα,

καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.

.....

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Β

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Β

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.

.....

2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

.....

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

.....

4. Μελετήστε το κείμενο «[Ισόβιο αποκλεισμό σε δύο διαιτητές επέβαλε η UEFA](#)».

α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

.....

β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
ως πρωταγωνιστής	
ως αυτόπτης μάρτυρας	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση; .....

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση; .....

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο

τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων

τον χρόνο

τη χρονική διαδοχή των συμβάντων

τα πρόσωπα

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που

χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύψους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

.....

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιο φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη διόπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη διόπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη διόπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη διόπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα

αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγω χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.
- Αυτοπεποίθηση και θάρρος,

γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας. • Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ. • Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου. • Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.

.....

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Γ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Γ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την

ολοκληρώσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.

.....

2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

.....

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

.....

4. Μελετήστε το κείμενο «[Επί Ασπαλάθων](#)» του Γ. Σεφέρη.

- α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

.....

- β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
ως πρωταγωνιστής	
ως αυτόπτης μάρτυρας	

- γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση; .....
- δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση; .....
- ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο	τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων
τον χρόνο	τη χρονική διαδοχή των συμβάντων
τα πρόσωπα	

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

- ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.
.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή

επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

- ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιο φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται

από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη δίοπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη δίοπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη δίοπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη δίοπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγω χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.
- Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας.
- Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ.
- Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου.
- Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.

.....

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Δ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Δ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα

για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.

.....

2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

.....

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

.....

4. Μελετήστε το κείμενο «[Κώστας Βάρναλης \(1884-1974\)](#)».

- α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

.....

- β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
---	--

ως πρωταγωνιστής
ως αυτόπτης μάρτυρας

- γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση; .....
- δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση; .....
- ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο	τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων
τον χρόνο	τη χρονική διαδοχή των συμβάντων
τα πρόσωπα	

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα

αφήγηση	
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιο φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη διόπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη διόπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη διόπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη διόπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγου χάρι το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των

πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις: • Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις. • Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας. • Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ. • Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου. • Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.

.....

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Ε

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Ε

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να

εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.

.....

2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

.....

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

.....

4. Μελετήστε τη 2^η παράγραφο του κειμένου «[Διήγηση Θεόδωρου Κολοκοτρώνη](#)».

- α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

.....

β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
ως πρωταγωνιστής	
ως αυτόπτης μάρτυρας	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση; .....

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση; .....

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο	τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων
τον χρόνο	τη χρονική διαδοχή των συμβάντων
τα πρόσωπα	

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία

Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιο φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη διόπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη διόπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη διόπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη διόπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγου χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνοιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.*
- Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας.*
- Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ.*
- Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου.*
- Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.*

.....

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΣΤ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.
.....
2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;
.....
3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε

στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

.....

4. Μελετήστε το [Κείμενο 5](#) από το ηλεκτρονικό βιβλίο της Έκφρασης - Έκθεσης Α' Γενικού Λυκείου.

α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

.....

β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
ως πρωταγωνιστής	
ως αυτόπτης μάρτυρας	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση; .....

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση; .....

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο	τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων
τον χρόνο	τη χρονική διαδοχή των συμβάντων
τα πρόσωπα	

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους,

επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
----------------------	----------------------------

Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε

λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιο φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη δίοπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη δίοπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη δίοπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη δίοπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγω χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.*
- Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας.*
- Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ.*
- Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου.*
- Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να*

επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.

.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Α

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Α

Αποστολή: Μελετήστε την [κατάθεση](#) αυτόπτη μάρτυρα σε τροχαίο ατύχημα. Υποθέστε ότι είστε ο οδηγός που προκάλεσε το τροχαίο και αφηγήσθε το περιστατικό στην οικογένειά σας, εκφράζοντας τα προσωπικά σας συναισθήματα και προσθέτοντας λεπτομέρειες και σχόλια.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....

.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

.....

.....

.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Β

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Β

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε το απόσπασμα από [βιογραφία](#) του Σπύρου Λούη, να συντάξετε το αυτοβιογραφικό του σημείωμα.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35΄ περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....
.....
.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....
.....
.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Γ

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Γ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε [μήνυση](#) φοιτητών εναντίον ταξιδιωτικού πράκτορα, να γράψετε σύντομη είδηση στην οποία να παραθέτετε τα γεγονότα αντικειμενικά και στη χρονική τους διαδοχή. Μην παραλείψετε να βάλετε τίτλο στο κείμενό σας.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....
.....
.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....
.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Δ

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Δ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε [σύντομη είδηση](#) από τον ημερήσιο Τύπο, να συντάξετε την κατάθεση αυτόπτη μάρτυρα, με αφήγηση των γεγονότων σε χρονολογική σειρά και χωρίς έκφραση προσωπικών συναισθημάτων.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....
.....
.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....
.....
.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Ε

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Ε

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε [ανεπτυγμένη είδηση-αφήγηση](#) από τον ημερήσιο Τύπο, να υποθέσετε ότι είστε ένα από τα πρωταγωνιστικά πρόσωπα της ιστορίας που αφηγείται την περιπέτειά του στο ημερολόγιό του. Μην παραλείψετε να δηλώσετε τον τόπο και τον χρόνο σύνταξης της ημερολογιακής σας αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....
.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....
.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤ

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΣΤ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε το άρθρο με τίτλο «[Η ιστορία ενός τραγουδιού: Eminem - Loose yourself](#)», να συνθέσετε την αφήγηση του περιστατικού της πώλησης της καρέκλας από τον Eminem στον DrDre.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....
.....
.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....
.....
.....

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο θα μπορούσε να επεκταθεί με δραστηριότητες–ασκήσεις ύφους (Κενώ 1984) που δίνουν έμφαση στις διαφορετικές υφολογικές επιλογές κατά την αφήγηση, καθώς και στα αποτελέσματά τους. Επιπλέον, θα είχαν ενδιαφέρον δραστηριότητες μετατροπής πολυτροπικών αφηγήσεων σε γλωσσικές και το αντίστροφο. Επίσης, το σενάριο θα μπορούσε να αποκτήσει και μία διαθεματική διάσταση, αν ενσωματωνόταν σε αυτό και ένα επιπλέον δίωρο στο οποίο, για παράδειγμα, θα μπορούσαν οι μαθητές, αφού διαβάσουν ένα λογοτεχνικό κείμενο, να εντοπίσουν αφηγηματικές τεχνικές σε αυτό.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Τα σημαντικότερα σημεία της κριτικής σε αυτή την εφαρμογή του σεναρίου έχουν αναφερθεί στον θεματικό άξονα της αξιολόγησης. Αναφέρω εδώ μόνο το πόσο σημαντικό είναι να υλοποιηθεί το σενάριο στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, όπως επίσης και οι δραστηριότητες των φύλλων εργασίας στο πρώτο στάδιο να απλοποιηθούν σε πιο μικρό αριθμό. Αξίζει να τονιστεί για άλλη μια φορά η δυναμική του σεναρίου στην καλλιέργεια των μεταγνωστικών ικανοτήτων των μαθητών.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δαβή, Κ. & Κ. Μακρής. 2008. *Χάρτες εννοιών – Η εφαρμογή τους στο σχολείο*. Πτυχιακή εργασία. Α.Σ.ΠΑΙ.ΤΕ. – Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. Θεσσαλονίκη.

Kalantzis, M. & B. Core. 2001. «Πολυγραμματισμοί» (μτφρ. Ν. Γεωργίου). [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) [29/08/2013]

Κενώ, Ρ. 1984. *Ασκήσεις ύφους*. (μτφρ. Α. Κυριακίδης). Αθήνα: Ύψιλον.

Μιχάλης, Α. 2009. Καλλιέργεια επικοινωνιακών δεξιοτήτων μέσω της αξιοποίησης του διαδικτύου στο γλωσσικό μάθημα. Στο *5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο των Εκπαιδευτικών για τις Τ.Π.Ε.* Σύρος (8-10 Μαΐου 2009). Διαθέσιμο: http://www.epyna.eu/agialama/synedrio_syros_5/filologoi.htm [29/08/2013]

Μπίλλα, Π. 2012. *Η γλώσσα των νέων*. Διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα (Α΄ Λυκείου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Μπίλλα, Π. 2013. *Οικογενειακές ιστορίες*. Διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα (Α΄ Λυκείου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Μπίλλα, Π. & Ι. Θεοχαρόπουλος. 2008. Σενάρια χρήσης, διδακτικής και παιδαγωγικής αξιοποίησης του λογισμικού ανοιχτού κώδικα IHMC SmartTools για τη δημιουργία, δημοσίευση και ανταλλαγή εννοιολογικών χαρτών και οντολογιών. Στο *Πρακτικά 1^ο Πανελλήνιου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας*. Διαθέσιμο: σε flashpaper: http://ekped.gr/praktika/filo/11_104k.swf και σε *.pdf: <http://www.pe04.net/rep/eklib/cmeps/Billa-revised.pdf> [29/08/2013]

[Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#). 2011. *Πρόγραμμα Σπουδών Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄ Λυκείου*. [29/08/2013]

Παυλίδου, Μ. 2013. *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: μια προσέγγιση με άξονα τον γραμματισμό και τον σχολικό λόγο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Πολίτης, Π. 2006. «Αφήγηση». [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) [28/08/2013]

«[11 εφαρμογές για εννοιολογική/νοητική χαρτογράφηση web2.0](#)» [29/08/2013]

«[SmartTools – Ανάπτυξη νοητικών χαρτών](#)» [29/08/2013]